

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ
24

YASAMA YILI
3

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ ALT KOMİSYONU
TUTANAK DERGİSİ

7 Mayıs 2013 Salı

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ ALT KOMİSYONU
GÖRÜŞME TUTANAKLARI

7 Mayıs 2013 Salı

----0----

K O N U

	<u>Sayfa</u>
Avrupa Konseyinde kadın erkek fırsat eşitliği ve her türlü ayrımcılığa karşı çalışmalar ve Avrupa Konseyinin bakış açısı hakkında	1:25

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:25
Azize Sibel GÖNÜL (Kocaeli)	1, 9:10
Mevlüt ÇAVUŞOĞLU (Antalya)	1:5, 8:9, 10
Fatoş GÜRKAN (Adana)	5, 7:8
Binnaz TOPRAK (İstanbul)	6:8, 20:24
Mehmet Kerim YILDIZ (Ağrı)	7, 9, 21:22, 24
Ebru ÖZBERK ANLI (BM Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi Ulusal Proje Koordinatörü)	11:19, 21:23
Oya ERONAT (Diyarbakır)	15
Nurgül AKSOY (KSGM Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanı)	24:25

Açılma Saati: 15.18

Kapanma Saati: 16.46

7 Mayıs 2013 Salı
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 15.18
BAŞKAN: Alev DEDEGİL (İstanbul)

_____0_____

BAŞKAN – Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Alt Komisyonunun 17’nci toplantısını açıyorum ve çok değerli milletvekillerimize ve Komisyon uzmanlarına ve Birleşmiş Milletlerden bugün sunum yapmak üzere aramıza gelen temsilcilere ve çok değerli Antalya Milletvekilimiz, Başkanımız, Sayın Mevlüt Çavuşoğlu’na ve Binnaz Toprak Hocamıza hoş geldiniz diyorum, toplantımızı başlatıyorum.

Çok değerli üyeler, bugün sondan 2’nci toplantımız, bundan sonraki süreçte bir toplantı daha Bakan Yardımcımız Sayın Aşkın Asan’ın katılımıyla yapacağız, ondan sonra bir kapanış değerlendirmesi yapacağız, böylece Komisyonumuz çalışmalarını tamamlamış olacak.

Bu arada KEFEK Komisyon Başkanımız da aramıza katıldı, çok teşekkür ediyorum.

AZİZE SİBEL GÖNÜL (Kocaeli) – Merhaba, hoş geldiniz cümleten.

BAŞKAN – Evet, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe konusunda yaptığımız çalışmaların sonuna doğru yaklaşırken bu alanda uluslararası çalışmanın çok değerli olduğunu düşündük ve Antalya Milletvekilimiz, Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkan Yardımcısı, çok değerli Sayın Mevlüt Çavuşoğlu, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi bir önceki çok değerli Başkanından da bu Avrupa Konseyindeki çalışmalar konusunda bizleri bilgilendirmesini kendisinden rica ettik, bizi kırmadılar. Ben tekrar çok teşekkür ediyorum, teşekkürleriniz için. Hoş geldiniz diyorum ve sözü çok değerli Başkanımıza bırakıyorum.

Buyurun.

MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Çok değerli başkanlarımız, çok değerli üyeler, öncelikle çok teşekkür ediyorum. Gerçekten konuşma davetini alınca büyük bir onur duydum. Bugün parti kimliğimle değil, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Başkanlığı dönemi ve on yıllık Avrupa Konseyinde kadın erkek fırsat eşitliği ve her türlü ayrımcılığa karşı Avrupa Konseyinin çalışmaları ve bakış açısını sizlerle paylaşmak istiyorum.

Gerçekten Avrupa Konseyi, Avrupa genelinde ve ötesinde insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün tam şekilde korunması ve güçlendirilmesi için her türlü eşitliğin sağlanmasının şart olduğuna inanan ve bu konuda da çalışmalar yapan gerek diğer uluslararası örgütlerle gerekse üye ülkelerle birlikte çalışmalar yapan bir örgüttür. Sadece Parlamenter Meclisiyle değil, Avrupa Konseyine bağlı Bakanlar Komitesi başta olmak üzere, yine İnsan Hakları Genel Müdürlüğü gibi hatta İnsan

Hakları Mahkemesi dâhil, tüm kurumları kadın-erkek fırsat eşitliğinin dışında her türlü eşitliğin sağlanması bakımından önemli çalışmalar yapmıştır.

Esas itibarıyla bu eşitliğin sağlanabilmesi için, özellikle dengesizliğin giderilebilmesi için de hem Meclis hem de Avrupa Konseyi yıllara sari önemli kararlar almıştır ve kendi İç Tüzük'ünü de değiştirmiştir aldığı karar ve tavsiyelerin yanında ülkelere yönelik, uluslararası örgütlere yönelik. Bu konuda attığımız adımların sonuçlarını da görmeye başladık. Örneğin, ülkelere gelen delegasyonların dağılımına bakıldığı zaman daha önce kadın sayısının çok az olduğunu görüyorduk. Tüzüğü değiştirerek delegasyonların içinde her cinsten en az o ülkedeki Meclisteki sandalye dağılımı kadar dengeli olması gerekir diye bir karar aldık ve bu kararı aldıktan sonra AKPM'deki kadın milletvekili sayısının ciddi şekilde arttığını gördük.

Onun dışında, Avrupa Konseyinin birçok organı var. İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye'de ve tüm üye ülkelerde de en çok tanınan örgüt ve buranın yargıçlarını da Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi seçer. Her ülke 3 kişilik bir liste gönderir ama bu liste içinde dengesizlik varsa Meclisin bu listeyi geri gönderme hakkı var. Nasıl dengesizlik? Yani 3 aday arasında kalite farkı varsa, yargıçlık yapacak nitelikler bakımından, kriterler bakımından fark varsa listeyi geri gönderebiliyor. Nitekim, Türkiye'nin yargıcı seçilirken ilk listeyi geri gönderdik, daha sonraki liste için de daha önce olmayan Işıl Hanım, Işıl Karakaş yeni listede olan arkadaşımız büyük bir ekseriyetle ilk turda oyların yüzde 85'ini alarak Türkiye'nin yargıcı olarak seçildi ve son derecede başarılı, gerçekten bir Türk kadını olarak kendisiyle de gurur duyuyoruz. Buradaki kriterlerimizden bir tanesi de o 3 kişilik listenin içinde mutlaka her cinsten bir tane olacak. Bu özellikle her cinsten bir tane diyoruz ama esas anlamı itibarıyla yani mutlaka kadın olması gerekir. Yani 3'ü de bayan da olmaz her cins derken ama mutlaka içinde erkek de olmalı kadın da olmalı, esas burada kadınların mutlaka o 3 kişilik ülkelerin gönderdiği listede bir kadın adayın olması gerekiyor ama biz onu erkek ve kadınlardan mutlaka en az bir tane olması gerekiyor diye genelleme yaptık, yani eşitlik diyoruz ya. Burada özellikle o hassas bir cümle ama ve kaç tane listeyi geri gönderdik bu sebeple. İçinde bayan olmadığı için geri gönderdik, bir tek Malta'da hedefimize ulaşamadık çünkü Malta da küçük bir ülke. Gerçekten yani yargıçlık yapacak nitelikte kendileri bir bayanın bulunmadığını, hanımın bulunmadığını söylediler, bir hukukçu bulamadıklarını birkaç defa gelip anlatınca bir istisna olarak o listeyi kabul etmek durumunda kaldık.

Yine, diğer CPT, İşkenceyi Önleme Komitesi dâhil birçok kurumların üyelerini Meclis seçer veya Avrupa Konseyinin diğer organları seçer. Yine oralarda da aynı kriteri hassas bir şekilde koruyoruz. Onun dışında, Meclis olarak bir karar aldık, o da şudur: Meclis içinde, komisyonlarda, siyasi partilerin içinde ve alt komisyonlardaki görev dağılımı, başkanlık, başkan yardımcılıkları konusunda da bir dengeli dağılımın olması gerekiyor ve bu dengesizliği gidermek için de her yıl sonunda bir rapor hazırlıyoruz. Ne kadar erkek var, ne kadar bayan var. Eğer, bayan sayısı istediğimiz düzeyde değilse onu telafi etmek için bir sonraki atamalarda ve seçimlerde bunlar göz önünde tutuluyor, bu sadece

başkan ve başkan yardımcılıkları için değil, raportörlük için de öyledir. Herhangi bir komisyonda, herhangi bir konuda raportörlük dağıtılırken siyasi partilerin dağılımı veya siyasi partilerin sayısı, milletvekili sayısı göz önünde tutulurken kadın erkek dağılımı da mutlaka önemli, orada bir dengesizlik olduğu zaman ona, komisyonlara yazı gönderiyoruz ve her üç ayda bir Genel Kurul zamanında ilerleme raporuna bu güncellemeler girer, yer alır ve ilk Meclis açıldığı zaman ilerleme raporunu o dönemde hangi başkan yardımcısı sunuyorsa, arkadaşımız sunuyorsa mutlaka bu konudaki bilgileri de Meclise aktarır.

Tabii, onun dışında bizim önem verdiğimiz konulardan bir tanesi, kadının şiddetten korunması yani kadına yönelik şiddetin engellenmesi, bunun içinde çocukların cinsel istismarda korunması da var, bunun için de yoğun bir gayret içindeyiz. Yani bir Türk olarak bizim övündüğümüz bir şey tabii, Türkiye'nin, benim Meclis Başkanlığı dönemimde güzel bir tesadüf olarak Bakanlar Komitesinin 6 aylığına dönem başkanlığını da Türkiye yapmıştı, Sayın Davutoğlu bu başkanlığı yürüttü ve o süreçte, Türkiye'nin Başkanlığı döneminde aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddetin önlenmesiyle ilgili konvansiyon –tam adını siz daha iyi bilirsiniz Türkçesini- o konvansiyon, o başkanlık Türkiye'nin Başkanlığı döneminde hazırlandı ve İstanbul'daki zirve zamanında imzaya açıldı, ilk imzayı atan bizim Bakanımız oldu, daha sonra da siz değerli milletvekillerimizin, Meclisimizin iradesiyle Meclisinden ilk onaylayan ülke de Türkiye oldu. Türkiye de tabii, kadına yönelik şiddet ve diğer konularda Türkiye'nin son zamanlardaki başarısını, daha doğrusu bu yöndeki mücadeledeki gayretini tüm uluslararası örgütler fark ediyor, takdir ediyor ama ilk imzalaması ve Meclisten onaylaması geleceğe yönelik iradenin de bir göstergesidir çünkü bu kadar mücadeleye rağmen bu konuda istediğimiz hedeflere ulaşamadığımızı bizler de biliyoruz, sizler de biliyorsunuz. Dolayısıyla bu konuda Avrupa Konseyinin ve Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinin çalışmaları devam ediyor. Raporlarında da Türkiye'nin bu konudaki katkısının altı çiziliyor.

Burada önem verdiğimiz konulardan bir tanesi de, yine biraz önce söylediğim gibi kadının güçlendirilmesi, sadece görevlerde değil, diğer alanlarda da siyasetin içinde güçlü olması için birçok karar ve tavsiye kararlarımız var. Onun dışında, tabii, yönlendiğimiz bölgeler var, bu konularda eksik olan ülkeler... Bunlardan bir tanesi Ukrayna'dır, işte Rusya'dır, ondan sonra yine baktığımız zaman Güney Avrupa bölgesindeki eşitsizlikle ilgili önemli çalışmalar var. Yine, aynı şekilde, son zamanlarda, Akdeniz Bölgesi için de ciddi bir çalışmamız var. Akdeniz Bölgesi için çalışmamızın bir sebebi de şudur: Bizim yeni bir üyelik statümüz var. Avrupa dışındaki komşu bölgelerdeki ülkelerin entegrasyonu için benim başkanlığım döneminde bir yeni üyelik statüsü geliştirdik: Demokrasi için ortaklık yani ortak üyelik. Bu, Kuzey Afrika ülkeleri için, Orta Doğu ülkeleri ve Orta Asya ülkeleri içindi ve burada, bu ülkelerin medislerini ortak üye yaparken kriterlerimizden bir tanesi de "gender balance" yani cinsiyet dengesi ve ayrımcılığın, daha doğrusu eşitliğin sağlanması ve şartlarımızdan bir tanesi bu olduğu için bu bölgeyi kapsayan, tabii, Akdeniz Bölgesi hem Orta Doğu hem de Kuzey Afrika'yı kapsadığı için bu

bölgeye yönelik de ciddi bir, detaylı bir rapor çalışması yaptı arkadaşlarımız ve Medisimizin onayından geçti.

Esas itibarıyla, tabii, bir de ülkelerde ve Avrupa genelinde yürüttüğümüz kampanyalar var. Yani bu kararların alınması, sadece tavsiye kararını alıp da üye ülkelere gönderilmesi yetmiyor, bir de bunu kampanya hâline getirmek lazım. Şimdi, özellikle kadına yönelik şiddetin önlenmesiyle ilgili kampanya başlattık. Aynı şekilde, her ülkeden bir tane, o ülkeyle ya da o ülkenin ulusal meclisiyle diyalogu sürdürecektir birer milletvekili tayin ettik. 47 ülkeden gelen arkadaşlarımız içinden, her ülkeden bir tane “contact parliamentarian” dediğimiz bir milletvekili tayin ettik ki o ülkedeki ulusal meclislerde fırsat eşitliği ve her türlü ayrımcılığın önlenmesiyle ilgili yapılan çalışmalarını Avrupa Konseyine getirsın, anlatsın, gelişmeleri paylaşınsın diye. Bunun da faydasını gördük. Şu anda yürüttüğümüz kampanyanın da değişik ülkelerde etkili olduğunu görüyoruz.

Biz, tabii, şu anda Komisyonun adını da değiştirdik: Eşitlik ve Ayrımcılığın Önlenmesi Komisyonu, “Nondiscrimination.” Burada, tabii, sadece cinsiyet anlamında ayrımcılığın veya dengesizliğin giderilmesi değil, her türlü eşitsizliğin giderilmesi baz alınıyor. Bunun için de, işte, etnik grupların ya da azınlıkların ya da dinî azınlıkların veya, işte, Avrupa’da zor şartlarda olan etnik grupların veya ulusların dâhil tüm, her alanda eşitsizliğin giderilmesi için çalışma yapmak için öncelikle yeni reform sürecinde komisyonun ismini değiştirdik. Mesela, bunların içinde Romanlar var. Çünkü, şu anda Avrupa’da en zor şartlar altında yaşayan gruplardan bir tanesi Roman’dır. 47 ülkenin hepsinde Roman vardır, Türkiye’de başta olmak üzere ve maalesef, şu anda Avrupa’da “vulnerable” dediğimiz böyle, en yardıma ihtiyacı olan gruplardır ve biz Avrupa Roman Federasyonu’yla, bizzat, ben başkanken bir sözleşme imzaladık. Biz onların toplantılarına katılıyoruz, onlar bizim toplantılarımıza katılıyor. Özellikle, Fransa’dan sınır dışı edildikleri zaman bu inisiyatifi aldık ki onların yanında olalım.

Şimdi, tabii, bu tür projelerin, gerek kampanyaların gerekse alınan kararların uygulanmasıyla ilgili en büyük sıkıntı nedir? Bütçe ayrılması. O yüzden, bizim ülkelere tavsiyemiz: Bu konularla ciddi mücadele yapılabilmesi için ciddi kaynak da aktarılması gerekiyor. Bazen biz kendimiz de bu konuda bütçe yaratıyoruz. Bazı ülkelerin, işte, İskandinav ülkeler bu konuda, mesela çok hassas. O ülkelerle de iş birliği yaparak Ukrayna gibi, işte, Ermenistan gibi bu konularda geri kalmış ülkelerdeki eşitsizlikleri giderebilmek için bütçeler oluşturuyoruz -Rusya bu konuda fazla iş birliğine girmiyor işin doğrusu- ve üye ülkelerde de resmî bütçede bu konuda kaynak ayrılmasını tavsiye ediyoruz. Mesela, bunlardan bir tanesi eğitim, eğitimdeki eşitsizliğin giderilebilmesi için. 2005 yılında bu konuda “gender budgeting” dediğimiz İnsan Hakları Genel Müdürlüğünün hazırladığı rapora baktığımız zaman, Türkiye’deki bazı çalışmaların takdirle izlendiğini ve bunların da sonuçlandığını, özellikle kız çocuklarının okula gönderilmesi anneleriyle beraber. Daha sonra da, işte, Dünya Bankasıyla birlikte bazı projelerin uygulamaya geçmesi ve okullarda, özellikle kız çocuklarının okula gönderilmesi için annelere verilen o... Tüm erkeklere de veriliyor ama kız çocukları için annelere daha

fazla para ödenmesi ve daha sonraki süreçte Türkiye'nin bu konuda attığı adımları takdirle karşılıyor. Bunu hem Avrupa Konseyinin, işte, İnsan Hakları Genel Müdürlüğü hem de diğer örgütlerin raporlarında görüyoruz. Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisiyle de denetim sonrası diyalog sürecinde olan bir Türkiye olduğumuz için, yine denetim sonrası diyalog raporunda da bunlar açık açık yer almaktadır.

Sayın Başkan, vaktimizin de dar olduğunu biliyorum. O sebeple, ben, burada, sunuşumu sona erdirmek istiyorum ama sormak istediğiniz sorular varsa memnuniyetle cevaplamak isterim. Ben bazı dokümanlar da getirdim ama İngilizce. Onları da size bırakmak isterim isterseniz.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN – Ben çok teşekkür ediyorum çok değerli sununuz için.

Getirmiş olduğunuz dokümanları da memnuniyetle alıyoruz. Çünkü, bu Komisyon bu anlamda da güzel bir arşiv oluşturuyor. Yabancı dilde veya kendi dilimizde olan bütün yayınları alıyoruz, bir dokümantasyon alanı yaratmaya çalışıyoruz.

Ben konuşmanızı ilgiyle izledim. Gerçekten, bizi bu Komisyonun çalışmalarına başladığımız zaman en çok şaşırtan, 2005 yılında Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinin raporuna Türkiye'nin, işte, "gender budgeting" uygulayan 12 üye ülkeden bir tanesi olarak girmiş olması oldu. Sizinle de paylaştım. Siz de doğrulayınca, hakikaten, çok heyecanlandık biz bundan ve şartlı nakit transferi sebebiyle girmiş olduğumuzu gördük. Bu, tabii, şu sonucu da getiriyor: Demek ki önümüzdeki bütçe sürecinde eşitlikçi bir bütçe yapma yaklaşımını gösterdiğimizde, mevcut bütçemizin tekniği ya da bu yaklaşım çok ters düşmeyecek, kolaylıkla uygulayabileceğiz gibi görünüyor.

Ben bu noktada arkadaşlarıma söz vermek istiyorum. Çok değerli milletvekili arkadaşlarım ya da uzmanlarımızdan katkı sağlamak isteyen varsa memnuniyetle söz veriyorum.

Teşekkür ediyorum tekrar sunumunuz için.

Buyurun Fatoş Hanım.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyoruz.

Gerçekten çok beğendiğimiz, Avrupa Parlamentosunda başkanlık sürecinde de, gerçekten çok başarılı bir süreç geçirdiniz. Teşekkür ediyoruz Türkiye adına.

Bu, anayasa uyum çalışmalarıyla alakalı süreçte bize gelen bazı şeyler var. Özellikle, tabii, tıkanan bazı maddeler var ama Anayasa'da kadın ve erkek olarak iki cinsiyet belirleniyor, bizim Anayasa'mızda cinsiyet böyle tanımlanıyor. Yalnız, bizde, muhalefet partilerinden bize gelen bazı duyurular üçüncü cinsin de bu hazırlanacak olan anayasaya girmesi yönünde bir talep var bazı muhalefet partilerinden. Bu konudaki, sizin ve Avrupa Parlamentosunun görüşleri nedir onu öğrenmek istiyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum verdiğiniz bilgiler için. Çok faydalı bilgiler. Ben not aldım da...

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Ben de benzer bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN – Aynı konuda mı sorunuz? Aynı konudaysa buyurun Sayın Toprak.

Buyurun Hocam.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Ben de tam bunu sorup sormamayı düşünüyordum çünkü kadın meselesini konuşuyoruz diye.

Şimdi, ben bu meseleyi başka toplantılarımızda da gündeme getirdim. Hatta kadına karşı şiddet yasasında LGBT bireylerin, yani farklı cinsel kimliği ve cinsel yönelimi olan bireylerin de bu yasayla korunması gerektiğini söyledim. Çünkü, gerçekten de bu kişiler kadınlardan farklı olarak sadece ailelerinden değil, aynı zamanda da polisten ve toplumun genelinden de şiddet görüyorlar, yani sadece tanıdıkları değil, sokakta rastladıkları insanlardan da ve bugüne kadar da hiçbir parti bu kişilerin insan haklarına sahip çıkmış değil.

Ben Meclise bir önerge verdim. Hatta onun aşağı inmesi, yani Genel Kurula inmesi için de çalışacağım. Burada da bunun konuşulması taraftarıyım. Yani Fatoş arkadaşşıma da teşekkür ediyorum bu konuyu gündeme getirmiş olduğu için. Çünkü hakikaten, Türkiye’de en çok insan hakları ihlal edilen gruplardan bir tanesi. Bana geçen sene bu çocukların ailelerinden bir grup anne geldi. Yani onların hikâyelerini bir duysanız içiniz acır ve Türkiye’deki bu kişilere karşı ayrımcılığın hayatlarını, hem kendilerinin hem de ailelerinin hayatlarını nasıl cehenneme çevirdiğini görüyorsunuz. Şimdi, bu insanlar aileden şiddet görüyorlar, çevreden şiddet görüyorlar, polisten şiddet görüyorlar. Bu şiddet sonucunda tacize uğradıklarında, yaralandıklarında hastaneye gitmekten bile korkuyorlar çünkü hastane polise bildirir korkusuyla. Aynı zamanda, iş bulmakta zorlanıyorlar, işten atılıyorlar ve zorunlu olarak hayatlarını idame ettirmek için seks işçiliğine yöneliyorlar ki yani kişisel olan bir mesele toplumsal bir sorun hâline dönüşüyor böylece. Yani o kadar... Ev bulmakta zorlanmaktan tutun, iş yerinde mobbing ve cinayetlere kadar babaları tarafından. Bu ayın sonunda var öyle, babası tarafından öldürülmüş bir çocuğun cinayet davası. Maalesef mahkemeler de bu tür durumlarda indirim uyguluyorlar katillere. Evet, evet, o bilinen bir şey. Yani, işte, böyle ters ilişkiye -burada herkes yetişkin olduğu için söyleyebilirim- zorladı morladı falan diye -babalar için demiyorum, başkaları öldürdüğünde- gibi birtakım nedenler veya iyi hâl falan gibi nedenlerle indirim uygulanıyor. Kadınlara bile uygulanıyor, bunu biliyoruz. Nerede kaldı onlar ama?

BAŞKAN – İffet yasasının genel şekliyle...

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Evet, tabii, yani yasalara aykırı olarak. Yasalar koruyor belki ama...

Şimdi, dolayısıyla, benim verdiğim önerge Mecliste bu konuda bir araştırma komisyonu kurulması doğrultusunda idi. Meclis Genel Kuruluna henüz inmedi ama inmesi için onun çaba göstereceğim ve biraz daha etraflıca anlatacağım bu insanların karşılaştıkları ötekileştirmeyi.

Şimdi, Sayın Başbakan da 2002 yılında bir toplantı sırasında, şu anda aklımda yok nerede bu demeci vermiş ama “Evet, biz muhafazakâr partiyiz ama onlar da bizim vatandaşlarımız, onların da

sorunlarını dikkate almamız gerekir.” diye konuşmuş. Aynı şeyi ben kendim duydum kulaklarımla, televizyonda, Fatma Şahin de söylemişti bir soru üzerine “Bizim vatandaşlarımız bunlar. Dikkate almamız gerekir.” diye. Ama, bugüne kadar henüz hiçbir şey yapılmadı. Şimdi, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi eminim bu konuda da hassas bir Meclis çünkü Avrupa’daki bütün benzer komisyonlar ve örgütler bu tür kişilerin insan haklarının da korunması gerektiği kanaatinde. Yani bütün uzmanların söylediği şu: Bu bir hastalık değil, bu, insanların elinde olan bir şey değil, tedavi edilebilir bir şey değil ve ahlak meselesi de değil, yani bazı insanlar böyle doğuyor ve böyle ölüyorlar. Dolayısıyla da şimdi, bu kadar bariz ötekileştirme, baskı uygulama, hele hele devlet memurlarının, polislerin bunu uygulaması hiç kabul edilebilir bir şey değil.

Son bir cümle söyleyeyim, biraz uzattım: Bir toplantıda, bir kadın toplantısında, genç bir çocuk kalktı. Yani bu, Mor Çatının kadına karşı şiddetle uğraşan bir kadın örgütünün toplantısıydı. Şunu anlatıyor: Yolda giderken polis -ve yani baktığınızda da hiç öyle kılığında, kıyafetinde... Bir blucin giymiş, bir de üzerine gayet güzel bir gömlek giymiş genç bir öğrenci- nereden anlıyorsa “Gel bakalım sen karakola.” diye çocuğu karakola çekiyor, “İndir bakayım pantolonunu.” diyor, içindeki külotu kontrol ediyor ve Kabahatler Kanunu’ndan ceza yazıyor. “Yani korkudan bir çoğumuz içine giydiğimiz, işte, iç çamaşırlarının üzerine “boxer”ler giyiyoruz ki böyle şeye maruz kalmayalım diye.” ve pek çoğunun, bu Kabahatler Kanunu’ndan, ödeyememiş olduğu büyük miktarlar var. Yani bunun sonucu ne oluyor? Hapis midir falan ondan eminim değilim Kabahatler Kanunu’ndan ceza yiyip de ödeyemediğiniz takdirde.

Yani özetle, bu meselenin ben ele alınması gerektiğini düşünüyorum. Mevlüt Bey, siz de buna önayak olursanız belki bu, yani benim önerge Meclise inmeden önce parti yetkilileriyle bu konuyu görüşüp biraz daha olumlu, bu meseleye bakılmasını sağlarsanız... Yani bu bir araştırma komisyonu, bir araştırılmalı bakalım ne gibi sorunları var bu insanların. Çünkü bu kadar fahiş insan hakları ihlallerine insan gerçekten de isyan ediyor.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Kerim Bey, aynı konuda mı?

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Bizim konuyla ilgili yani aynı konu...

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Sayın Başkanım, ben...

BAŞKAN – Bir şey mi ilave?

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Konuyla ilgili.

BAŞKAN – Buyurun, ilave edin, Başkanım söz vereceğim.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Şimdi, ben bu konuyu açtım ancak ben Anayasa’ya üçüncü cinsin girmesi taraftarı değilim. Çünkü, tıbbi olarak da bu bir gerçek yani erkek ve kadın olarak iki cins

var ama insan olarak, vatandaş olarak bunların hakları korunmalı mı? Korunmalı. O konuda saygı duyuyorum.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Ama öneri öyle zaten, anayasa önerisi.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Ama ben Anayasa'ya, yani, üçüncü cinsin, kadın, erkek ve bir başka cinsin girmesi taraftarı değilim.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Hayır, hayır, cins diye... Pardon ben onu şey yapayım mı?

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Yanlış anlaşılmasın diye bir açıklık getirmek istedim.

BAŞKAN – Şöyle: Bu toplantının konusu yeni anayasamızla ilgili değil.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Ama şu kadarını söyleyeyim açılmışken.

BAŞKAN – Sizden bu konudaki görüşlerinizi beyan ettiniz, ben teşekkür ediyorum.

Buyurun.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Şunu düzelteyim ama yanlış çünkü.

BAŞKAN – Ama bu Anayasa Komisyonu'yla alakalı. Yani anayasa hazırlama, Uzlaşma Komisyonu'yla ilgili bir şey.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Biliyorum ama konu açılmışken... Yanlış bir anlama var orada üçüncü cins diye, teklif o değil. Teklif, şey maddeleri var ya temel hak ve özgürlükler, yani "Hiç kimseye, işte, ırkından, etnik kimliğinden, dininden vesaire mezhebinden diye..." Orada cinsel kimliği ve cinsel yöneliminden dolayı diye de bir laf. Yoksa "Üçüncü cins olsun." falan gibi bir teklif değil.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Başkan.

MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Ben teşekkür ederim.

Hassas bir konu, tabii, Türkiye için hassas bir konu bu. Avrupa Konseyinde "her türlü ayrımcılık" derken her şeyi kapsıyor. Yani burada üçüncü cinsleri de LGBT dediğimiz grubu da kapsar, kadın, erkeği de kapsar, biraz önce dediğim gibi etnik ve dinî grupları da kapsar. Hepsini kapsıyor ve bu konuda hiçbir şekilde ayrımcılık yapılmamasını savunur ki tam olarak insan haklarının ve de hukukun üstünlüğünün sağlandığını söyleyebilmek için böyle olması gerektiğine inanır.

Ama tabii, bu konuda ne Türkiye'de ne de hiçbir ülkede anayasada bununla ilgili bir paragraf aldığını ben de görmedim. Çünkü bu tür şeyler mevcut, yani Meclisin gerekli yasa ve düzenlemelerle çözebileceği konular olduğunu düşünüyorum. Avrupa Konseyinde bazen milletvekili arkadaşlarımız, uzman arkadaşlarımız bu konuları gündeme getirir. Hatta, kurumun kendi içinde bu konuda ayrımcılık var mıdır, yok mudur diye o da gündeme getirilir. Ben Başkan'ken de LGBT'nin derneği, işte veya neyse adı, o gruptan arkadaşlarda ara ara gelip benimle görüşürlerdi, isteklerini veya sorunlarını da anlatırlardı. Ama bizim, Avrupa Konseyinde, özellikle bu konuda sıkıntılı olan ülkeler üzerinde tavsiye kararlarımız da var. Rusya, dediğim gibi, bunlardan bir tanesi. Şu ana kadar, Türkiye'ye yönelik herhangi bir karar da görmedik, Meclisin görmedim en azından.

Ama diğer taraftan, ben size katılıyorum. Yani Türkiye’de bu gruba giren insanların toplum içinde çok kabul görmediği bir gerçek, bu bir defakto durum, bunu kabul etmek gerekiyor. Avrupa’da, Amerika’da bu gruba giren insanların iş bulma konusunda veya diğer hakları konusunda bir sıkıntı yaşamadığını ben yirmi beş sene önce Amerika’da da görmüştüm, Avrupa’da da görüyoruz ama Türkiye’de iş bulma konusunda, diğer haklar konusunda ciddi sorunlar olduğu bir gerçek ve bu gruba ait arkadaşlarımız ya da bunların dernekleri gelip burada, siyasi partiler nezdinde bazı çalışmalar da yapıyor. Bana göre, bu işe insancıl açıdan bakmak lazım. Yani insani bir sorun olarak bakmak ve bu sorunların giderilmesi için de ortak çalışma yapmak gerektiğini ben de düşünüyorum doğrusu.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Kerim Bey, buyurun.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Az önce, sayın milletvekilimiz resmî bütçelerden kaynak ayrılması konusuna değindi. Bizim “eşitlikçi bütçe” dediğimiz bu Alt Komisyonun çalışması da bu kapsamda. Türkiye’de uygulanan şartlı nakil transferinden olumlu sonuçlar alındığını görüyoruz. Buna benzer yani Avrupa ülkelerinden örnek alacağımız bir ülke var mı? Hani, buna benzer başka başlıklar var mı önerebileceğiniz, örnek verebileceğiniz?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyurun Başkanım.

MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Başlıklar olarak bilmiyorum ama bu konuda Hollanda ve İskandinav ülkelerinin örnek alınabileceğini düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Bu anlamda, Sayın Çavuşoğlu’na sorusu ya da katkısı olacak yoksa ben Başkana çok teşekkür edeceğim.

Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyoruz.

MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Dokümanları da alırsız, yerlerine koyarsız.

MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Evet, onları da size verdim.

BAŞKAN – Çok çok teşekkürler.

MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Ben başarılar diliyorum. İnşallah Alt Komisyonunuz başarılı çalışmalar yapar ve bu konuda da...

AZİZE SİBEL GÖNÜL (Kocaeli) – Ayrılmadan bir şey soralım mı sayın vekilimize Sayın Başkanım?

BAŞKAN – Buyurun.

AZİZE SİBEL GÖNÜL (Kocaeli) – Bu, Akdeniz Raporu’yla ilgili, bu verdiğiniz dokümanlarda var mı bu not?

MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Başlıkları, bugüne kadar kabul ettiğimiz tüm... Yani son zamanlarda kabul ettiğimiz raporlar ve başlıkları var ama o konuda istediğiniz şeyi bizim arkadaşlarımızdan, Meclis Dış İlişkiler ve Protokol Başkanlığından alabilirsiniz ya da Nursuna Hanım'ın makamına şey yaptığınız zaman bunlar çok kolayca temin edilebilir.

AZİZE SİBEL GÖNÜL (Kocaeli) – Tamam.

Bir de şeyi söyleyelim: Bu, şiddetle ilgili, özellikle Türkiye'nin dönem başkanlığını yaptığı dönemde Avrupa Konseyi ya da İstanbul Sözleşmesi olarak geçen, şiddetle ilgili, uluslararası alanda da tek olan sözleşmeye şu ana kadar 4 ülke imza koydu, 10 ülke imza koyduğunda yürürlüğe girecek.

MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – 4 ülke meclisinden geçirdi. İmzalayan daha fazla ama meclisinden, yürürlüğe girmesi için meclisinden...

AZİZE SİBEL GÖNÜL (Kocaeli) – İmzalayan fazla ama yürürlüğe girmesi için meclisin de, parlamentosunun da onaylaması gerekiyor.

Peki, burada, diğer Avrupa ülkelerinin bu konuyla ilgili parlamentolarında onaylaması, imza koyması, ona tamamlanmasıyla ilgili bir öngörünüz var mı? Söylediğiniz hususlar, özellikle diğer grupları da kapsayan, şiddetle ilgili kanunda yer alması gereken dediğiniz başlıklar aslında o sözleşmenin içerisinde de çok net bir şekilde yer alıyor. Onun için, bir öngörü var mı yani ne kadar bir zaman...

MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Gerek Avrupa Konseyi Genel Sekreter Yardımcısı - kendisi İtalyan bir bayan arkadaşımız- gerekse Meclis Başkanımız -şu andaki Fransız arkadaşımız- ve Eşitlik Komisyonumuz bu konuda üye ülkeleri teşvik edici çağrılarda bulunuyor. Bu yıl içinde bu sayının ciddi bir şekilde artacağını düşünüyoruz.

AZİZE SİBEL GÖNÜL (Kocaeli) – Teşekkür ederiz.

BAŞKAN – Tekrar teşekkür ediyorum katılımınız için.

MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) – Ben teşekkür ediyorum.

Başkanlığım döneminde önceliklerden bir tanesi de fırsat eşitliğinin sağlanmasıydı. O yüzden, ülkemizde de böyle, sizlerin güzel çalışmalarını görmekten ayrıca mutluluk duyuyorum.

Tekrar çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

AZİZE SİBEL GÖNÜL (Kocaeli) – Kolay gelsin arkadaşlar.

BAŞKAN – Evet, ben toplantımıza devam ediyorum, teşekkür ediyorum.

Bugün, Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Ulusal Proje Koordinatörlerimiz bizimle birlikte. Ebru Özberk Anlı ve Mehtap Tatar burada. Ama, zannediyorum Ebru Hanım sunumu yapacak.

Evet, şimdi sözü Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Ulusal Proje Koordinatörü Sayın Anlı'ya bırakıyorum.

Buyurun.

BM TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADININ GÜÇLENMESİ BİRİMİ
ULUSAL PROJE KOORDİNATÖRÜ EBRU ÖZBERK ANLI – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle, bu toplantıya davet ettiğiniz ve yürütmekte olduğumuz proje hakkında bilgi verme fırsatı verdiğiniz için çok teşekkür ediyoruz biz de.

Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi bizim kurumumuz, Birleşmiş Milletler çatısı altındaki kurumlardan ve Eylül 2012 tarihinden itibaren toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda bir proje yürütüyoruz 11 pilot ilde. Bugün, bu projede yapmayı planladıklarımızı, bugüne kadar yaptıklarımızı, neyi amaçlıyoruz bunu açıklamaya çalışacağım.

Öncelikle şunu söylemek istiyorum: Birleşmiş Milletler, esasında kurulduğu günden itibaren toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması konusunda çalışmalar yapmış, bu alanda çeşitli kurum ve kuruluşlar oluşturmuştur. 2010 yılında alınan bir kararla Birleşmiş Milletler bünyesindeki bu farklı kurumlar bir araya gelerek Birleşmiş Milletler Kadın Birimi olarak kısalttığımız Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi oluşturuldu, bu çok önemli. Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Planlama ve Bütçeleme Birleşmiş Milletler Kadın Biriminin küresel düzeyde öncelikli 5 çalışma alanından bir tanesi Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Planlama ve Bütçeleme. Şu ana kadar, 1997 yılından beri bu konuda çalışmaları, yapılan girişimleri destekliyor, 40'tan fazla ülkede çalışması bulunuyor ve ülkemizin bağlı olduğu Birleşmiş Milletler kadın yapılanması içerisinde, Kadın Birimi yapılanması içerisinde bizim ülkemizin de bağlı olduğu Orta ve Güneydoğu Avrupa bölgesinde ise 2006 yılından beri bu alanda çeşitli çalışmalar destekleniyor. Ulusal bütçeleme süreçlerinde ya da yerel bütçeleme süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin gözetilmesi ve bütçeleme süreçlerinin bu çerçevede yeniden ele alınması için çeşitli çalışmalar var. 2012 yılında, Türkiye de bu alanda bu kadar kapsamlı ilk çalışmayı gerçekleştirdi. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi bu alandaki çalışmalarını yürütürken farklı Birleşmiş Milletler kuruluşlarıyla ya da farklı kalkınma kuruluşlarıyla iş birliği yapıyor ki bizim projemizde de Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'yla iş birliği içerisinde yürütüyoruz.

Peki, Birleşmiş Milletler neden küresel düzeyde kadınlarla ilgili en önemli çalışma alanlarından bir tanesini toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme olarak tespit ediyor, buna değinmek istiyorum. 1997 yılından itibaren dünyanın farklı ülkelerinde yapılan çalışmalarda edinilen deneyimler bize şunu gösteriyor ki siyasi toplumsal cinsiyet eşitliğinin, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması konusunda siyasi taahhütler, yasal taahhütler çok önemli. Buradaki gelişmeler son derece kritik. Ancak, bunların uygulamaya geçmesinde, bunların hayatın içerisindeki kadınların ve erkeklerin hayatını gerçek anlamda etkilemesinde sıkıntı var, aynı etkinlikle uygulamaya geçmiyor. İşte, bu, cinsiyet eşitlikçi bütçe ya da toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme dediğimiz şey, bu siyasi ve yasal taahhütlerin gerçek anlamda hayata geçmesinde çok önemli bir strateji, çok önemli bir katalizör. Bunu hızlandıran,

gerçekten ivme katan bir strateji olarak görülüyor. Neden çok önemli? Çünkü, aslında bütçe gerek yerel düzeyde gerek ulusal düzeyde tüm hükümetlerin en önemli politik aracı. Eğer bir politikanın etkin bir şekilde uygulanması bekleniyorsa bunun için yeterli kaynağın ayrılması gerekiyor. Aksi takdirde, çok güzel yasal düzenlemeler olarak kâğıt üzerinde kalma riski taşıyor. Bu nedenle, bu süreci hızlandırmada çok önemli.

Farklı ülkelerde farklı uygulama örnekleri var. Bunların neden farklı olduğuna biraz sonra değineceğim ama temel prensip olarak şu: Bütçeleme daha en baştaki planlama sürecinden hazırlanmasına, uygulanmasına ve daha sonra izlenmesine kadar bütün süreçlerde kadın-erkek eşitliğini sağlama amacını, bu süreçlere girmesini, bu süreçlerin hazırlanmasında kadın-erkek eşitliğinin güçlendirilmesi amacının, hedefinin göz önüne alınmasını amaçlıyor bu çalışmalar.

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi olarak Türkiye'deki yürüttüğümüz çalışmalar sadece bu projeye sınırlı değil, sayın vekillerimizin ve Sayın Başkanımızın da çok iyi bildiği gibi, Komisyonla birlikte bir diğer projemiz daha yürütülüyor. Aslında bunlar birbiriyle son derece ilişkili projeler. Yasal olarak mevzuatın toplumsal cinsiyet perspektifinden taranması ve bu şekilde düzenlenmesi için mekanizmaların oluşturulmasına yönelik bir diğer projemiz ki Sayın Mehtap Hanım'ın koordinatörlüğünde yürütülüyor bu proje.

Bizim projeye dönecek olursa: Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme, dediğim gibi, 2012 yılının Eylül ayında başladı, 2015 yılına kadar üç yıl sürecek. Bu bir pilot proje. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi, farklı Birleşmiş Milletler kuruluşlarıyla iş birliği yapıyor çalışmalarını sırasında. Burada da, yine, ortak bir program altında yürütüyoruz projeyi. Kadınların İnsan Haklarının Geliştirilmesi Ortak Programı. Mali olarak, finansal olarak en büyük kaynak, donör Sabancı Vakfı tarafından destekleniyor. Programın temel amacı: Yerel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına ilişkin taahhütlerin hayata geçmesi, uygulanmasının hızlandırılmasına yönelik yereldeki kamu görevlilerinin ve sivil toplum kuruluşlarının kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi, buna yönelik farklı projeler yürütülüyor bu programın altında. Uygulamayı Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Birleşmiş Milletler Kadın Birimi ve Sabancı Üniversitesi olarak yapıyoruz. Ancak slaydın etrafında logolarını gördüğünüz bütün kurumlar aslında bu çalışmanın içerisinde. Dolayısıyla, aslında çok güçlü bir irade oluşmuş durumda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yerel düzeyde pilot illerde uygulanması için çok ciddi anlamda bir irade oluşmuş durumda. İçişleri Bakanlığında Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Millî Eğitim Bakanlığı ve Belediyeler Birliği bizim bu programı uygularken iş birliği içerisinde olduğumuz kuruluşlar. Programın altında Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme dışında iki tane daha proje yürüyor. Bunlardan bir tanesi –aslında bu bütçeleme çalışmalarını destekleyecek nitelik kazanabilir- hibe programı, yerelde sivil toplum kuruluşlarına, kadının, insan haklarının geliştirilmesi yönünde hazırlayacakları projelere hibe verecek Sabancı Vakfı. Bir diğeri de lise öğretmenlerine yönelik toplumsal cinsiyet duyarlılığının artırılması.

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi olarak Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Projesi'ndeki amacımız yerel yönetimlerin kent konseyleri, kadın meclisleri, kadın sivil toplum kuruluşlarıyla beraber katılımcı bir model çerçevesinde yerel hizmet sunumlarını, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme prensipleri çerçevesinde uygulanmasına katkıda bulunmak.

Hedef grubumuz da, dediğim gibi, bir tarafta yerel yönetimler var, ki bunlar bütçeleri olan, bütçe hazırlayan ve hazırladıkları bütçelerle o yerelde yaşayan kadınların, erkeklerin, kız çocuklarının, erkek çocuklarının hayatını etkileyen birimler. Öteki tarafta bu bütçeleme sürecini etkileyen diğer bir unsurlar, diğer aktörler var: Kadın örgütleri, üniversitelerin kadın çalışmaları yürüten birimleri, kent konseyleri, kadın meclisleri gibi diğer aktörler var. Bütün dünyada yapılan çalışmalar gösteriyor ki: Yerel hükümetle ya da merkezî hükümetle yapılan çalışmalar ancak diğer aktörlerle desteklendiği zaman gerçekten etkin sonuçlar alınabiliyor.

11 ilde yürüteceğimiz pilot çalışmalarımızı. Bu 11 il: Aydın, Çanakkale, Edirne, Erzincan, Eskişehir, Gaziantep, Kahramanmaraş, Kastamonu, Kayseri, Kocaeli ve Ordu. Aslında, tabii, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmaları doğrudan merkezî yönetimle de yürütülebiliyor Maliye Bakanlığı gibi, Ekonomi Bakanlığı gibi, Kalkınma Bakanlığı gibi farklı ülkelerde fakat biz yerel yönetimden Türkiye'de bu çalışmaları başlatıyoruz. Çünkü yerel yönetimlerin aslında toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesinde son derece kritik bir rolleri var. Bunun biraz altını çizmek, bunu güçlendirmek bu projenin amaçlarından bir tanesi. Yerelde yaşayan insanların sorunlarını kadınların, erkeklerin oradaki yaşadıkları sorunların aslında yerel yönetimler çok daha iyi farkına varabiliyorlar. Çünkü birebir temas içerisindeler, günlük sorunları çözmekte birebir halkla temas ediyorlar, dolayısıyla sorunların ve önceliklerin çok farkındalar. Öte yandan, merkezî hedeflerin yani ulusal düzeyde konmuş kadın erkek eşitliğine ilişkin hedeflerin yerel düzeydeki hedeflere dönüştürülmesinde, aktarılmasında kamusal sorumlulukları var. Bu ikisi bir araya geldiği zaman aslında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmaları yapmada son derece önemli ve değerli bir giriş noktası hâline geliyor. Bu projede üç yıl içerisinde 6 tane aktivite yürüteceğiz.

Ben, müsaadenizle proje dilini şöyle bir tarafa bırakıp "Bu projenin sonunda ne yapmak istiyoruz?"u daha açık bir şekilde ifade etmek istiyorum. Bu projenin sonunda, 2015 yılına geldiğimiz zaman yerel yönetimlerin toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapabilmeleri için gerekli olan eğitim müfredatı, eğitim programının hazırlanmasını amaçlıyoruz. Bu, sadece birtakım teorik bilgilerin arka arkaya sıralandığı bir eğitim programı değil. Bu, evet, dünyadaki farklı uygulamaların, iyi örneklerin göz önüne alındığı ama ülkemizdeki yerel yönetim sistemi, ülkemizdeki bütçeleme yaklaşımı, ülkemizdeki toplumsal cinsiyet konusundaki öncelikleri de dikkate alan, buraya özgü bir eğitim müfredatının hazırlanması. 2015 yılına geldiğimizde bu, sadece kâğıt üzerinde hazırlanmış bir çalışma olmayacak, aynı zamanda 11 ilde denenmiş, nerelerde zorluklar var, nerelerde fırsatlar var bunlar göz

önüne alınarak bu eğitim müfredatının eğitim materyallerine bunlar da yansıtılmış olacak. Dolayısıyla 2015'ten sonra bu pilot çalışmayı yaygınlaştırmak için elimizde tam anlamıyla bir kaynak oluşacak.

Yine, bu projede 2015 yılına geldiğimizde şunu da yapmayı istiyoruz: Bu çalışmalar çok büyük bir iyi niyetle, büyük bir emekle başlıyor fakat proje bittiği zaman geride hiçbir şey kalmıyor. Kalıcı hâle gelmesi için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüyle ve Türkiye Belediyeler Birliğiyle eğitici eğitimleri yapıyoruz. Dolayısıyla proje bitip gitse dahi bu eğitim materyalini, bu eğitim müfredatını uygulayacak bir insan kaynağının oluşması yönünde de bir amacımız var. Ayrıca, Sabancı Üniversitesi bizim proje ortaklarımızdan, başta Sabancı Üniversitesi, sonra bu konuda ilgili ve istekli olan diğer üniversitelerde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme bir yüksek lisans dersi olarak maliye bölümlerine, kadın çalışmaları yüksek lisans programlarına girmesi, böylece bu alanda bilginin üretilmesinin, bilimsel araştırma yapılmasının devam etmesini temin edeceğiz.

Tekrar proje diline geri dönebilirim müsaadenizle. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmaları aslında ilk önce analizle başlıyor. "Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ne?" deniyor ve böyle sihirli kelimeler, sihirli cümleler akması bekleniyor hâlbuki o sihirli çalışmaların yapılabilmesi için iğneyle kuyu kazmak gibi çok ciddi bir analiz sürecinin gerçekleşmesi gerekiyor. Çünkü bu çalışmalar yani cinsiyet eşitliğini destekleyecek bütçe çalışmaları şablon değil. Yani dünyada çok iyi uygulama örnekleri var ancak biz Makedonya'daki çok iyi bir uygulama örneğini ya da Hindistan'daki çok iyi bir örneği, Avusturya'daki çok iyi bir örneği "Bu, dünyanın en iyi modeliymiş" diye alıp direkt Türkiye'ye getiremiyoruz. Çünkü buranın yapısı ve buranın ihtiyaçlarına yönelik olması gerekiyor çalışmalar, kendi şartlarımıza, kendi gerçeklerimize uygun olması gerekiyor. Hatta, aslında bu biraz daha inceltiyor analizi diyor ki: "Edirne'deki çalışmayla Kahramanmaraş'taki de birbirinden farklı çünkü Edirne'de öne çıkan can yakıcı sorun Kahramanmaraş'takinden farklı olabilir. Ancak bunu anlayabilirsek biz ona uygun çalışma yaparız. Dolayısıyla, buradan kopyalayıp buraya doğrudan geçirebileceğimiz bir çalışma değil. O yüzden, analiz çalışması aslında çok zaman alıyor, çok emek gerektiriyor ve süregiden bir çalışma oluyor. Analizde ne ortaya koymaya çalışılıyor, bu konuda neler yapılmaktadır yani mevcutta olan çalışmalar neler, imkânlar neler, sorun alanları, zorluklar neler? Bu ortaya koyulmaya çalışılıyor. Bu sorunlar içerisinde en fazla can yakan, en öncelikli olanları hangisi? Çünkü, evet pek çok sorun var ama en öncelikliden başlamak gerekiyor. Planlama, bütçeleme süreçleri nasıl ve farklı kesimler bu süreçlere nasıl dâhil olabilirler? Bunların tespit edilmesi gerekiyor. Neler ihtiyaç, hangi birimlerden başlaması gerekiyor? Biz, belediyelerle çalışıyoruz -sizler çok daha iyi bilirsiniz- belediyelerde kadın konusundaki çalışmalar ağırlı olarak kültür, sosyal hizmetler gibi bir birimin altında yürütülür. Bu çalışmayı, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmasını acaba o birimle mi yapmak daha iyi sonuçlar doğurur yoksa mali işler birimiyle mi yapmak daha hızlı sonuçlar elde etmemizi sağlar yoksa ikisini bir araya mı getirmemiz gerekiyor? Planlama son derece önemli, o planlamayı...

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Bireysel olarak getirecek miyiz? Pardon, araya girebilir miyim?

BAŞKAN – Yok, tutanağa geçmez. O yüzden, mutlaka söz alın ki tutanağa geçsin.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Şimdi, bölüyorum ama...

BAŞKAN – Bir dakika, ben usulü dair tekrar söyleyeyim.

Tamamladıktan sonra mı cevap vermek isterseniz?

BM TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADININ GÜÇLENMESİ BİRİMİ
ULUSAL PROJE KOORDİNATÖRÜ EBRU ÖZBERK ANLI – Başkanım, siz nasıl uygun görürseniz. Bana her ikisi de uyar.

BAŞKAN – “İnsicam kaybolmasın” diyorsunuz...

BM TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADININ GÜÇLENMESİ BİRİMİ
ULUSAL PROJE KOORDİNATÖRÜ EBRU ÖZBERK ANLI – Tamam, o zaman tamamlayayım.

Ama sizin bir sorunuz varsa...

BAŞKAN – O zaman şöyle rica edeyim: Oya Hanım şimdi sorsun ki şey yapmasın, tam yeri geldi. Bundan sonra not alırsak tamamlandıktan sonra sorulara geçelim.

Buyurun Oya Hanım.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Tamam, sonra da yapabilirim, ben misafirim, biraz da acemiliğim var bu Komisyonunda.

BAŞKAN – Buyurun, sözü veriyorum size.

OYA ERONAT (Diyarbakır) – Şimdi, “Bütçeleme” denirken “Yeterli bütçenin ayrılmadığı durumda politikalar başarılı bir biçimde uygulanamaz.” dendi. Şimdi, bütçeye konulacak miktarları tespit etmek için projeleri ve maliyetleri kimler hazırlayacak? Komisyonlar mı hazırlayacak, bağımsız dernekler mi hazırlayacak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı bir birim mi hazırlayacak? “Belediyeler” diyorsunuz, belediyelerin mali birimleri mi hazırlayacak? Bunlar neye göre hazırlanacak? Yoksa her bakanlık kendi bütçesini mi hazırlayacak bu konuda? Denetimlerini kim yapacak bir de? Belediye bir, kafasına göre takılacak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kafasına göre takılacak. Bunlar Avrupa’da nasıl oluyor? Ama az önce bir şey de söylediniz ki, ben daha önce soracağım diye kendime not almıştım, her ülkenin dinamikleri farklı, dediğiniz gibi bir Avrupa ülkesindeki programı da bize uygulayamayabiliriz, bizde belediyelerde siyaset çok fazladır, belediyeçilik hizmeti dışında çok fazla da siyaset üretilir. Bu belediyelerin yapacağı çalışmalarda siyasi kimliğe göre mi çalışmalar yapılacaktır, yoksa sadece kadın mı baz alınacaktır?

Biraz fazla soru oldu ama teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Anlı.

BM TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADININ GÜÇLENMESİ BİRİMİ
ULUSAL PROJE KOORDİNATÖRÜ EBRU ÖZBERK ANLI – Bizim projemiz yerel yönetimlere odaklı. Bu nedenle, müsaade ederseniz, ulusal düzeydeki bütçelerin nasıl hazırlandığıyla ilgili kısmı cevabımın dışında bırakacağım, yerel düzeyde ise stratejik planın oluşturulmasında orada çok önemli bir süreç var aslında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme için çok önemli bir imkân sağlayan paydaş analizi yani sizin stratejik planınızdan, yerelde yapmayı planladığınız çalışmalardan etkilenecek tüm tarafların görüşlerinin alındığı bir süreç. Buradan başlayarak yani planlamanın daha ilk aşamasından başlayarak orada yaşayan bu çalışma yani toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışması kadın bütçesi değil aslında yani sadece kadınları hedef alan bir bütçe değil. Toplumdaki farklı kesimlerin ihtiyaçlarını göz önüne alıyor yani hem kadınların hem erkeklerin ihtiyaçlarını göz önüne alarak planlarından bütçesine kadar bütün bunları yerleştiriyor. Örneğin Berlin’deki yapılan çalışmalardan verilen bir örnek vardır, orada özellikle eğitim konusunda gençler arasında eğitime ulaşmada ve eğitimi sürdürmede ciddi sorunlar ortaya çıktı özellikle de göçmen grupların içerisinde olduğu ortaya çıkıyor. Yapılan analizler, diyorum ya bu çalışmaların aslında büyük kısmı analizle geçiyor, analiz sonucunda şu tespit ediliyor: Göçmen topluluklar içerisinde genç erkeklerin eğitimden ayrılma, eğitimi yarıda bırakma oranı genç kadınlardan, kız öğrencilerden daha fazla. Dolayısıyla Berlin’deki hükûmet eşitliği sağlamak için toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapmak için bu sefer burada yaşayan erkek öğrencilerin eğitimi desteklemek için tedbirler alıyor yani bu çalışma illaki “Kadınlara yönelik daha fazla para verelim, daha fazla kaynak ayıralım.” sonucu çıkartmıyor, oradaki eşitliği geliştirmek için ne tür tedbirler alınması gerekiyor. Belki sizin sorunuzun başka kısımlarına bu analizde neler bulduğumuzu geldiğimizde biraz daha yanıt vermeye çalışacağım.

Şu anda projede ihtiyaç analizi çalışması yürütülüyor. Bu ihtiyaç analizi çalışmasını iki düzeyde yapıyoruz. Bir tanesi, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmalarının yapılacağı ortama bakılıyor yani Türkiye’nin genelinde –birinci cilt tamamen buna ayrılmış durumda- kadın erkek eşitliğinin durumu nedir? Ne tür gelişmeler kaydedildi? Ne tür hâlâ çözülmesi gereken sorunlar, zorluklar var? Yerel yönetimlerin yapısı nasıl? Yerel yönetimlerin dinamikleri nelerdir? Nasıl işler, nerede denetlenir, bütün bu süreç nedir? Çünkü nereden giriş yapacağımızı tespit etmek için. Sivil toplum kuruluşlarının kapasitesi ne, böyle bir çalışmanın parçası olması için kapasitesi ne? Sivil toplum kuruluşlarının kamu kurumlarıyla çalışma geleneği ne, böyle bir gelenek var mı, böyle bir birliği söz konusu mu? Bütün bunlara bakılarak yani genel anlamda bu profil ortaya konmaya çalışıldı. Bu rapor hâlen hazırlanıyor ve tamamlanması Mayıs sonu, Haziran ortalarını bulacak. İkinci ciltte ise her bir ilde bu çalışma yapılıyor yani tek tek Edirne, Eskişehir, Kayseri, Ordu, Kastamonu toplumsal cinsiyet durumu ne? Kadınların istihdama katılımı, eğitime katılımı, kadınların şiddet görme durumları, bu konuda yapılan araştırmalar, oradaki sivil toplum kuruluşlarının kapasitesi, üniversitelerde kadın araştırma merkezlerinin yapısı ne? Oradaki belediyenin bütçe yapısı ne, gelirlerini ne oluşturuyor,

giderlerini neye harcıyor, en çok bütçeden hangi alanlara kaynak ayırıyor? Şimdi, bir taraftan bu, diyelim ki Kahramanmaraş'ta, diyelim ki Ordu'da ya da Aydın'da kadın erkek eşitliğine ilişkin en önemli sorunlar ortaya çıkartılmaya çalışılırken, diğer yandan "bütçe süreci ve performans belgeleri" dediğimiz strateji belgesi, her yıl hazırlanan performans programı ve faaliyet raporları inceleniyor. Gerçekten bunların içerisinde kadın erkek eşitliği ne? Burada tespit edilen sorunlara ilişkin burada hedefler var mı? Buraya hedefler konmuş, diyelim ki strateji belgesine ama bu performans programına aktarılmış mı, bütçeye aktarılmış mı? Bazen de burada olabiliyor ama bu konuda herhangi bir çalışma yapılmıyor, herhangi bir harcama yapılmıyor sadece burada kalıyor. İşte amaç aslında burada tespit edilen sorunu bu sürecin tamamında bunun çözülmesi, buna ilişkin tedbirler alınmasını sağlamak. Ben bu ihtiyaç analizinde ortaya çıkan bazı noktaları müsaadenizle paylaşmak istiyorum. Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin yasal ve kurumsal anlamda özellikle son yıllarda çok önemli gelişmeler var. Ancak uygulamasında uygulamanın geliştirilmesine ihtiyaç var, ki bu da tam Birleşmiş Milletler Kadın Biriminin bu konuyu ele alma sebebi yani uygulamanın hızlandırılması, uygulamanın güçlendirilmesi. Türkiye'de son yıllarda yerel yönetimlerdeki reform çalışmaları aslında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmalarını bir şekilde destekliyor. Nasıl destekliyor? Bir kere performansa dayalı bütçeleme sistemine geçilmiş olması bizim çalışmalarımız için önemli imkân sağlıyor.

İkincisi, yerelde katılımcılığın ve demokratik karar mekanizmalarının geliştirilmesine yönelik yapılmış çalışmalar, örneğin kent konseylerinin güçlendirilmesi yine, yerelde bir destek sağlayan imkân. Bir diğer çalışma: Yerel düzeyde son yıllarda kadın erkek eşitliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar var; örneğin kadın dostu kentler uzun zamandır yürütüyor ve önemli bir deneyim biriktirdi. Bütün bunlar aslında fırsat.

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe için yasal ve stratejik belgeler: Biz üç tane uzmanla çalışıyoruz, bir tanesi yerel bir uzman Dr. Özgün Akduran İstanbul Üniversitesinden çok genç bir araştırmacı ama Türkiye'de bu konuda yapılmış tüm çalışmaların içerisinde, eğitimlerin içerisinde aktif olarak yer almış bir kişi. Diğer uluslararası uzmanlarımızdan biri Avrupa Konseyinin bu konuda el kitabını yazan Sheila Quinn, diğeri de dünyadaki en iyi örneklerden biri olan Avusturya'dan Dr. Elisabeth Klatzer. Aslında bu konuda onların çok sert tartışmaları var, yasal anlamda toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemeye ilişkin doğrudan bir yasal düzenleme yok ülkemizde ama kimi yasalar, kimi strateji belgeleri buna ilişkin bir imkân veriyor, bu alanda ilerlemeyi sağlayıcı imkân veriyor. Uluslararası bir sözleşme olan Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi Anayasa'mızın 10'uncu ve 90'ıncı maddeleri ya da eylem planları bu çalışmaların hızlandırılmasına bir imkân veriyor ve tabii ki bu alt Komisyonun kurulmuş olması ve hazırlayacağı rapor da yine bu çalışmaları çok destekleyici.

Tespit edilen konulardan bir tanesi toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda bugüne kadar dağınık olmakla birlikte birtakım çalışmalar var. Farklı kurumlar, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, kimi eğitim çalışmaları, seminer çalışmaları yapılmış ama en büyük eksiklik buradaki bunun uygulamaya nasıl etkisinin olduğu hiç takip edilmemiş yani uygulamaya ne kadar geçti, oraya katılanlar, bu semineri izleyen kişiler işlerinin başına döndüğünde ne kadar bunu yansıtabildiler bunun takibi yapılmamış. Bu 11 ile yönelik buradaki toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda ihtiyaçları ve kapasiteyi belirlemeye yönelik bir anket çalışması yaptık. Bu anket çalışmasının sonucunda ortaya birkaç genel sonuç çıktı. Tabii, her il bazında farklı değerlendirmeler yapmak mümkün ama genel olarak şu görüldü ki: Pilot illerimizde genel olarak toplumsal cinsiyet konusu ya da toplumsal cinsiyetin ana politikalara yerleştirilmesi ya da toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda bilgi eksikliği çok fazla. Bu konu, bilgi eksikliği yani anketin en net olarak ortaya koyduğu şey bu. İkincisi, bu konuda eğitim çalışmalarına sıcak bakılıyor, destekleniyor ama uygulamaya yönelik olduğu takdirde. Yani bir salonu toplayıp sadece teorik eğitimler değil ama işinin başına dönüp, bunu uygulamasına yönelik çalışmalar destek görüyor.

Kadın erkek eşitliğini geliştirmenin önündeki en önemli engeller yerel düzeyde öncelikli bir alan olarak, öncelikli bir sorun olarak tarif edilmiyor, ne strateji belgelerinde, ne yönetim, belediye yöneticileri, üst düzey yöneticileri tarafından bu önemli bir sorun alanı olarak görülüyor kadın erkek eşitsizliği.

İkincisi, diyelim ki: "Bir sorun alanı olarak tespit edildi." .unu düzeltmek için ne yapılacağı konusunda bilgi eksikliği var yani "nasıl yaparız?" cevabı bulunamamış durumda. Yine, anketlerde ortaya çıkan bir başka konu da, bazı geleneksel yaklaşımlar yerel düzeyde kadın erkek eşitliğinin geliştirilmesinde ciddi engel teşkil ediyor. Sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerin kadın araştırma merkezlerine yönelik yapılan haritalama çalışmasında da yine, net olarak ortaya çıkan birkaç sonuç var.

Bunlardan bir tanesi: Sivil toplum kuruluşlarıyla üniversitelerin kadın araştırma merkezlerinin arasında ilişkinin çok güçlü olmadığı yani burada bir bilgi birikimi var, burada farklı bir deneyim var ama ikisi bir araya getirilerek çok fazla harmanlanıp çalışmalar yapılmıyor. Bu, geliştirilmesi gereken bir nokta yerel düzeyde.

İkincisi, çok önemli bir şey, sivil toplum kuruluşlarının kamu politikalarını etkilemek, kamu hizmetleri konusunda talep geliştirmek gibi bir deneyimleri ve vizyonları yok yani çalışmalar çok daha farklı alanlara yönelmiş durumda ama kamu politikalarını etkilemek, dolayısıyla bütçeyi etkilemek konusunda bir bakış açısı çok fazla yok, deneyimleri de yok dolayısıyla.

Tavsiyelere geçecek olursak, tabii ki bizimki, doğrudan bizim projemize yönelik tavsiyeler içeriyor. 2014 yılında yerel seçimler var, bu çok önemli bir fırsat. Çünkü 2014 seçimlerinden sonra bütün strateji belgeleri yenilenecek. Eğer bu, yeniden yazılma, yeniden hazırlama sürecinde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda savunuculuk yapıp bu amaçlar bu belgelere girerse gerçekten

yerel düzeyde bir şeylerin değişmesi için çok önemli adım atılmış olur. İkincisi, 11 ilin farklı profilleri var ancak bazı illerde özellikle üst düzey yöneticilerin, yerel yöneticilerin konuya karşı ilgisizliği var. Bu ilgisizlik o kentte ne kadar potansiyel olursa olsun çok ciddi bir engel teşkil ediyor. O nedenle üst düzey yönetimin, yerel yöneticilerin bu konuya ilgisinin artırılması son derece önemli yerelde bu çalışmaların etkin olabilmesi için.

Eğitici eğitimleri yine, çok önemli çünkü bu çalışmaların kalıcı hâle gelmesinde son önemli bir nokta.

Sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili bir tavsiye var: Yerel düzeyde sivil toplum kuruluşlarının dediğim gibi, kamu politikalarını etkilemek gibi bir bakış açıları yok. Bunun biraz güçlendirilmesi ve geliştirilmesi için belki bütçe çalışma gruplarının oluşturulması ve ulusal düzeyde bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliğinin geliştirilmesi yine, tavsiyelerimiz arasında.

Ben çok teşekkür ediyorum projenizi tanıtmaya, anlatmaya imkânı verdiğiniz için Sayın Başkanımıza ve sorular olursa yanıtlamak için buradayım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Anlı'ya ben çok teşekkür ediyorum sunumları için gerçekten aydınlandık. Özellikle sorunların saptanmasında ve bunlara çözümler önerilmesinde artık şablon bakış açısının bırakılmış olması beni kişisel olarak da çok memnun etti çünkü önceden biz böyle Türkiye genelinde bazı sorunlar saptayıp sanki her ilde her kadının sorunları aynıymış gibi bunlara da aynı çözümleri önererek zannediyordum uzun yıllar patinaj yaptık. Şimdi bu anlayışın değiştirilmiş olduğunu görüyorum, bundan da çok memnun oluyorum. Memnun olunca da tabii, işi bir adım daha ileri götürüyorum, şöyle bir soru soruyorum: Şimdi, 81 ilde bunu yapmak mümkün ama bizim il kadar büyük ilçelerimiz de var yani aslında Türkiye'nin 957 tane de ilçesi var. Baktığınız zaman bu ilçelerin de birçoğu aynı değil yani İstanbul'un bir ilçesini alırsanız tamamen demografik yapısı, sosyokültürel yapısı, ekonomik yapısı çok farklıdır. Diğerini alırsanız bir ilde bile bu kadar ciddi farklar vardır yani demin verdiğiniz örnek gibi, iller arasındaki farktan belki daha da çok bazı ilçeler arasında farklar vardır. Buralara kadar tabii, inip de analizler yapmak, öneriler getirmek tabii, imkânlar nedir? Ben açıkçası o imkânları çok bilmiyorum ama bunun da çok yararlı olacağını düşünüyorum. Örneğin İstanbul'un –değil mi hocam- bir Kadıköy ilçesi dediğiniz Türkiye'nin birçok ilinden daha büyük veya bir Bağcılar dediğimiz bu tip çok ciddi nüfusu olan ilçeler var. Bu sadece İstanbul için değil, bugün “400 bin” dediğiniz, “600 bin” dediğiniz bunlar çok ciddi şeyler, ülke nüfuslarına yaklaşan ilçelerimiz var. Biraz daha özele inip de daha spesifik sonuçlar üretebilmek açısından buna da bakılabilir mi? Tabii, burada zaman da, maddiyat da çok önemli bir kaynak, insan kaynağı da aynı şekilde çok değerli tabii, nasıl kullanılır, bir araya getirilir bilemiyorum. Bununla ilgili bir şey yapılabilir mi acaba diye yani.

Bir de bu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusundaki yapılan çalışmalarda çıkan bilgi eksikliğini ben biraz da adına bağlıyorum. Eğer böyle bir ismi olmasaydı belki toplumda da, en

azından ilgili taraflarda da daha çabuk karşılık bulacak bir şey olurdu. Hatta sivil toplum kuruluşlarıyla burada yaptığımız toplantıların bir tanesinde “Eşitlikçi bütçe”nin daha anlaşılır olabileceği konusunda da bir tartışma yapıldı, belki bu tercümelerden kaynaklanan bir sıkıntı oluyor, bazen birebir tercüme ediyoruz ya. Fakat toplumda dil olarak bir karşılığı olmuyor. Bu anlamda da tabii, o zaman farkındalık yaratılması son derece sıkıntılı oluyor. Benim gördüklerim bunlar, bilmiyorum ilçeler konusunda ne dersiniz?

İsterseniz başka söz almak isteyen varsa onları da alalım, belki topluca bir değerlendirme yaparsınız.

Hocam, siz buyurun.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Bu literatüre baktığınızda yani siz de vurguladınız, özellikle vurguladıkları şey, bu toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme meselesinin yerel düzeyde önemli olduğu yani böyle merkezden bunu koordine etmek imkânsız, yerel düzeyde ve gerçekten de öyle çünkü yani insanlar oralarda yaşıyor merkezde değil, bütün Türkiye. Şimdi, onun bir ön şartı olarak da yerel düzey hakkında istatistik toplamayı gösteriyorlar yani siz dediniz ya “Böyle en azından bazı yerlerde bilgi topluyoruz.” diye ama çok daha sistematik istatistik toplanması lazım. Benim bildiğim kadarıyla bizim Devlet İstatistik o şekilde kadın erkek diye işte bir eğitimde bölüyor, sağıkta bölüyor falan birkaç maddede bölüyor ama...

BAŞKAN – İstihdam...

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Genel olarak bölmüyor, belki Devlet İstatistikle de temasa geçip yani onu önermek bizim raporumuzda. Çünkü hani eskiden belki bu rakamları böyle ayırmak falan çok güçlü çünkü bunların hesapları, kitapları hesap makineleri, ellerle falan yapılıyordu, şimdi bir düğmeye bassan bilgisayar çıkarıveriyor o ayrımı “Kaç tane kadın, kaç tane erkek?” diyerekte. Onun için hem bu ileride de başka araştırmalar için de çok çok yararlı olabilir. Yani, böyle, Türkiye çapında her yerde kadın-erkek diye bu istatistiklerin ayrıştırılması. Belki, onu bizim raporumuza... Genel olarak da uluslararası raporlarda olmayan bir şey ama bizim için önemli diye düşünüyorum çünkü hakikaten bilgi yok ve de maalesef, çok fazla araştırma da yapılmıyor. Mesela, ben bir ara Japonya’ya merak salmıştım, işte Japon kadını, Türk kadını falan karşılaştırayım diye epeyce bir baktım ona. Orada, bizim bu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı gibi bir bakanlık var, her hafta anketlere dayalı araştırma yapıyor. Yani, mesela Japonya hakkında şunu görebiliyorsun: Bu sene bekâr kadınların kaçta kaç evlenmeyi arzu ediyor? Orada bir problem çünkü bir çoğu şimdi evlenmiyor, yani o aile yapıları, farklı nedenlerle çok uzun onu şimdi anlatmayayım ama bu tür anketler yani kadınların her bir konuda ne düşündüğüne dair anketler. Yani keşke bizde de bu yapılabilse. Anket tabii çok pahalı bir iş. Yani, bakanlık bunu her hafta yapabilir mi? Japonya’nın adam başına geliriyle bizimki farklı ama en azından Devlet İstatistik zaten istatistik topluyor, onlar ayrıştırılırsa çok yararlı olabilir.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Hocam katkınız için.

Buyurun Sayın Anlı.

BM TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADININ GÜÇLENMESİ BİRİMİ
ULUSAL PROJE KOORDİNATÖRÜ EBRU ÖZBERK ANLI – Çok teşekkür ediyorum, katkılar ve yorumlar için.

Tabii, bizim çalışmamız, Birleşmiş Milletler kadın birimi olarak bu Türkiye’deki toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusundaki en kapsamlı ilk çalışma ve pilot çalışma. Bütçesi ve pilot illeri baştan belirlenmiş durumda ama sizin belirttiğiniz nokta çok çok önemli bazı ilçelerimiz var ki... Örneğin bizim... Mesela, şu an Çanakkale’yle ilgili analiz önümde, nüfusu 493 bin ama bakıyoruz ki bazı ilçelerin nüfusu bunun kaç katı olabiliyor. Bu nedenle, bazı yerlerde ilçeye doğru inilmesi çok iyi olur ama tabii ki bu çalışma, 2015’e geldikten bir sonraki adım. Aslında sanırım, bu sizin tavsiyeniz doğrultusunda, daha ilçe bazında daha küçük ama nüfusu büyük birimlere yönelik olarak.

Tercüme konusunda çok haklısınız, belediyeleri ziyarete gittiğimiz zaman ilk önce bir on beş dakika toplumsal cinsiyetin ne olduğunu açıklamak ve o engeli aşmakla başlıyoruz.

BAŞKAN – Hayır, o yetmiyormuş gibi, bir de “duyarlı” kelimesi var işin içinde yani.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – “Eşitlikçi bütçe” çok daha kolaylarına geliyor.

BM TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADININ GÜÇLENMESİ BİRİMİ
ULUSAL PROJE KOORDİNATÖRÜ EBRU ÖZBERK ANLI – Çok daha kolay anlaşılabilir.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Öyle desek ama uluslararası şeylerde öbür türlü geçtiği için...

BAŞKAN – Şöyle önerebiliriz... En azından, bizim raporumuzda, sizlerle birlikte belli önerilerimiz olabilir.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Uluslararası şeylerle örtüşmez, anlamazlar. Şimdi böyle şey etmeyelim.

BAŞKAN – Niye anlamasınlar Hocam?

BM TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADININ GÜÇLENMESİ BİRİMİ
ULUSAL PROJE KOORDİNATÖRÜ EBRU ÖZBERK ANLI – Evet, uluslararası literatürde toplumsal cinsiyet...

BAŞKAN – Ama uluslararası da “sensitive” çok kullanılmıyor da, “gender budgeting” daha ziyade kullanılıyor, cinsiyetçi bütçeleme. Biz bu işte... “Sensitive” başka bir versiyonu. Belki o versiyondan vazgeçersek hem uluslararası terminolojiye, tercümeyle de ters düşmeyiz hem de bunu daha sade ve anlatılabilir hâle getiririz.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Resmî yazılarda yine öyle yazılsın ama grafikte böyle... Mesela “Türkiye Büyük Millet Meclisi”dir, biz hep “Medis” diye kullanıyoruz değil mi? Onu da o şekilde kullanılabilir.

BAŞKAN – Şimdi, cinsiyete duyarlı bütçeleme, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme nedir dendiğinde, önce “toplumsal cinsiyet ne demektir” e girdiğiniz zaman büsbütün sivil toplumda olsun, bürokraside olsun veya vatandaşta olsun bir karışıklığa sebebiyet veriyor. Ama “bu nedir?” dendiği zaman “Bu eşitlikçi bir bütçedir.” dediğinizde oradan yol aldığınızda çok daha anlaşılır oluyor anlattığınız şeyler. Yani karşıdaki dinlerken kafasında oturuyor mesele.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Bunu kullanıp “eşitlikçi bütçe” diyelim.

BAŞKAN – Yani mesela öyle şeyler belki...

Evet, buyurun.

BM TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADININ GÜÇLENMESİ BİRİMİ ULUSAL PROJE KOORDİNATÖRÜ EBRU ÖZBERK ANLI – Belki şunu da göz önüne almak gerekiyor. Eşitlikçi bütçeden biraz daha fazla bir şey toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme. Yani, orada geri planındaki anlayış, bakış açısı, yaklaşım biraz daha geniş. Sadece eşit olması değil ama hani farklı ihtiyaçların göz önüne alınması, farklı öncelikler... Yani, onun anlamı biraz daha geniş. Biz, sadece “eşitlikçi” dediğimizde biraz anlamı daraltıyoruz.

BAŞKAN – Daraltıyor.

BM TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADININ GÜÇLENMESİ BİRİMİ ULUSAL PROJE KOORDİNATÖRÜ EBRU ÖZBERK ANLI – Anlaşılır olması adına fakat böyle bir riski olabilir diye düşünüyorum.

İkincisi tabii ki bu 11 ilde başlayacak eğitim çalışmaları. Ben çok uzun yıllardır toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda eğitimler veriyorum. Aslında, bu çalışmalar yapıldıkça, yapıldıkça bu işin içerisine katılan kişiler bir süre sonra bu terminolojiyi kavramaya ve kullanmaya, kendileri de bakış açısını içselleştirdikleri oranda o dili kullanmaya başlıyorlar. Belki biraz zaman da tanımamız gerekiyor. Yani, ilk defa karşılaşıldığında böyle bir tepkiyle tabii ki biz çok karşılaşıyoruz ama hani, ona sabır gösterip belki bir sonraki adımda yerleşeceğini de göz önünde tutabiliriz.

BAŞKAN – Demek zorluğunu hep birlikte aşacağız çünkü “Hangi alt komisyon?” dendiğinde, ben ismini söylediğim zaman genelde karşıdakiler sadece bakıyorlar, hiçbir yorumda bulunmuyorlar.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Zaten kadın örgütleri de “eşitlikçi” lafına karşı çıkar. Niye toplumsal...

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Onların önerisiydi ama...

BAŞKAN – Tabii, tabii sivil toplum kuruluşlarından gelen çok anlamlı bir öneriydi, kendi önerileri, doğru.

Buyurun.

BM TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADININ GÜÇLENMESİ BİRİMİ ULUSAL PROJE KOORDİNATÖRÜ EBRU ÖZBERK ANLI – Bir kısmı öyle düşünüyor.

BAŞKAN – Evet.

BM TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADININ GÜÇLENMESİ BİRİMİ
ULUSAL PROJE KOORDİNATÖRÜ EBRU ÖZBERK ANLI – Yerel düzey gerçekten çok önemli ve çok önemli fırsatlar veriyor. Yani, şu anda tercümesi olmadığı için, sadece fiziksel olarak göstermeye çalışıyorum. Bir il için cinsiyet bazında ayrıştırılmış elde edebildiğimiz veri sadece bir sayfa, arkası boş. Yani TÜİK'ten, kamu kurumlarının yaptığı araştırmalar, bütün bunlar tarandığında...

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Türkiye çapında mı yoksa şey mi?

BM TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADININ GÜÇLENMESİ BİRİMİ
ULUSAL PROJE KOORDİNATÖRÜ EBRU ÖZBERK ANLI – Çanakkale, il bazındaki çalışma. Birçok istatistiğe yani istediğimiz birçok istatistiğe hiçbir şekilde, sağlıklı şekilde ulaşamıyoruz. Bu hafta... İllerde bu eminim ki vardır ama elde etmek daha çok zor oluyor; kadın ve erkek memur, işçi, geçici işçi vesaire farklı kategorilerde belediyede çalışan personelin cinsiyet dağılımını almaya çalışıyoruz. Şu ana kadar -şubattan itibaren çalışıyoruz- bu alanda iki tane belediyeden elde edebildik. Yani böyle bir gelenek olmadığı gibi, bunu ayrıştırmak gibi gelenek olmadığı gibi bunu paylaşmak da aslında bir çekince yaratıyor. Yani, bu istatistiklerin gerçekten sistematik olarak toplanıp belediyelerin örneğin stratejik planlarında rahatlıkla ortaya koymaları gereken bilgiler, koyması gereken bilgiler. O yüzden, gerçekten TÜİK'in bu konuda desteğine çok ihtiyacımız var. Bu veriler olmadığı takdirde, aslında o il için bizim söyleyeceğimiz en önemli sorun bu demek, çok ayakları yere basmayan bir şey olacak, hiçbir gerçek dayanağı, bilimsel dayanağı olmayan şeyler olacak. Burada ise hangi alanlar en sorunlu onu ortaya çıkartabilmek için istatistiklere çok ihtiyacımız var.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ama, yine de çok lokal problem ve çözüm saptanmasında TÜİK verilerinden ziyade, hocamın dediği gibi o alanlara has yerli araştırmalar yapılması ve oradan yola çıkılması...

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Yani il il yapılsa...

BAŞKAN – Tabii.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Belediyeler deyince belki öyle bir şeyler de önermek lazım. Mesela belediyelerin web sitelerine koymaları. Bir sürü bilgi, aslına bakarsan şeffaf devlet dediğin şey de bu. Onu ben hep düşünüyorum, mesela kendi il sınırları içinde işte belediye çalışanlarından tut ve birtakım kurumların da... Yani ben bugün mesela Türkiye'de kaç hâkim var, kaç kadın, kaç erkek nereye bakacağım? Bulunabiliyor mu o rakam emin değilim.

BM TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ VE KADININ GÜÇLENMESİ BİRİMİ
ULUSAL PROJE KOORDİNATÖRÜ EBRU ÖZBERK ANLI – Kadınlar biraz daha fazla...

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Biraz daha ama yani ne kadar daha? Baroların var mı mesela? Çanakkale Barosunda kaç erkek avukat var, kaç kadın avukat var? Yok böyle istatistikler. Şimdi, artık 21'inci yüzyılda böyle istatistiği olmayan bir devlet düşünülemez biliyor musunuz.

BAŞKAN – Bunların bir çoğu var. Belki kurumların kendi şeylerine bakmak lazım.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Yani hatta ve hatta bütün devlet memurlarının eğitimi nedir şeyi nedir? Çünkü, çok da lakırdı var; mesela “Ayrımcılık yapılıyor, şu yapılıyor, bu yapılıyor, hep aynı tip insanlar alınıyor.” falan diye. Hem bunu da önleyecek bir şey. Yani hakikaten liyakatle mi girmiş girdiği yere? Girdiği yer kendisine uygun bir şey mi? Şeffaf devlet bu demek. Artık, dünyanın her yerinde yani bir tıkla her türlü bilgiye ulaşılabilir. Bizim idare birazcık kapalı kutu, bunu açmak lazım. Yani, en azından, hiç olmazsa hani AKP’ nin bugün sakıncalı bulmayacağı noktalarda işte kadını erkekti bilmem neydi gibi konularda... Bulabileceği şeyleri de ben tahmin edebiliyorum. Hepsini açmazlar, bilmez miyim!

BAŞKAN – Bu alandaki hiçbir çalışmayı, biliyorsunuz...

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Biliyorum.

BAŞKAN – ... sakıncalı bulmadığı gibi, bu alanlarda hiçbir çalışmayı sakıncalı bulacağını söylemek doğru değil AK PARTİ’ nin. Özellikle, son on yıldır eşitlikçi politikalar konusunda da...

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Ben vallaha bilmiyorum... Devlet memuriyetinde tepelerdeki insanlara baksan, çok aynı tür yerlerden mezun insanları görebilirsin gibi his var içimde.

BAŞKAN – Onu da biliyorsunuz Hocam, KPSS sistemi de geldi.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Hiç öyle değil, bir kısmı atanıyor, en tepelerdeki insanlar.

BAŞKAN – Hayır, o görevler başka ama genel anlamıyla kamu kurumu personeli olmanız için KPSS...

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Okul müdürlerini, okul müdür yardımcılarını vesaire.

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Belli yıl çalışmış olma zorunluluğu var.

BİNNAZ TOPRAK (İstanbul) – Var, tabii, herkesin var da okul müdürleri, müdür yardımcılarını, tiyatro... İstanbul Şehir Orkestrasının başında mezarlıklar müdürlüğünden gelme biri var. Hatta, ben bunu sordurttum AKP’li arkadaşım kanalıyla, o bile şaşırdı nasıl oluyor da bu oraya getirilmiş, müzik bilmez, bir şey yapmaz. Neyse yani ona girmeyeyim de... Ama iyi olurdu, yani madem hiçbir korkunuz yok yayınlayın onları.

BAŞKAN – Yönetici olmak ayrı bir şey, sanatçı olmak ayrı bir şey biliyorsunuz.

Teşekkür ediyorum.

Kerim Bey, ilave etmek istediğiniz bir şey var mı?

MEHMET KERİM YILDIZ (Ağrı) – Yok.

BAŞKAN – Sizlerin ilave etmek istediğiniz bir şey var mı?

KSGM, Nurgül Hanım buyurun.

KSGM AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR UZMANI NURGÜL AKSOY – Ben Ebru Hanım’ın sunumuna çok teşekkür ediyorum. İhtiyaç analizi çerçevesinde ortaya çıkan bulgular gerçekten genel manadaki resmi ortaya koymuş durumda. Yerelde yapılan bir çalışma olmakla birlikte,

ulusal düzeyde bazı şeyleri tespit ediyoruz. Mesela, öncelikli sorun alanlarımız nedir? Bununla ilgili neler yapılması gerekir? Bunları eylem planlarıyla yürürlüğe koyuyoruz ama sorun şöyle bir şey: Bu eylem planlarının yaptırım gücü yok, kurumları bağlayıcı bir doküman olmadığı için, kurumlar bunları sahiplenmiyorlar ve üzerine düşen sorumlulukları da yerine getirme noktasında eksiklikler oluyor. Yani, şimdi, bizim eksiklerimiz bu. Eylem planları yenilenecek, yenileri olacak. Kurumlar bu eylem planları çerçevesinde de bir şeyler yapsalar da yapmasalar da yaptıkları her şeyi bu eylem planı doğrultusunda yapmış gibi de gösteriyorlar bir araya geldiğimizde. Orada, şu şeyi çok önemsiyorum, hani eksiklerden bir de analiz. Biz ne söylemiştik, kurumlar ne yaptı diye belki bunları analiz ederek tek tek ortaya çıkarmak önemli bir çalışma olacak bunu ulusal düzeyde söylüyorum. Yerel düzeyde tabii ki belediyeler çok önemli. Ben Ebru Hanım'ın söylediği her şeyi olumlu ve doğru tespitler olarak görüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Bu anlamda aslına bakarsanız en belki de açıklayıcı ve anlaşılabilir toplantı ve sunum önümüzdeki haftadan sonra olacak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcımız Sayın Aşkın Asan burada çok güzel bir sunum yapacak. Şöyle bir şey hazırlıyor, inşallah tamamlanır: 2013 bütçesi toplumsal cinsiyete duyarlı hazırlansaydı nasıl olurdu, gibi böyle çok güzel bir çalışma. Bu hepimizin kafasında yani onunla ilgili en azından bölümler hâlinde bir örnekler şeyi... Çok güzel bir çalışma hazırlıyor, bu toplantıyı yapacağız onun için zaten biraz da uzattık. 21 Mayıs'ta inşallah dinleyeceğiz ondan sonra da kapanış değerlendirmemizi yapacağız. Mutlaka notlarınızı alın, bence çok anlaşılır olacak iyice mesele oturacak. Yani Bakanlık çok güzel bir şey hazırlayacak bu konuda. Belki de onu hatta bundan sonra milletvekili arkadaşlarımız olsun, uzmanlarımız olsun, sizler olsun, katıldığımız ulusal ya da uluslararası toplantılarda bir örnek olarak da yani çok oturmadığında işte somut bir örnek olarak da hepimiz kullanabiliriz gibi geliyor. İyi bir referans olacak o gün olmayanlar bunu kaçıracak.

Ben tekrar bütün katılımcılara çok teşekkür ediyorum. Özellikle Birleşmiş Milletler kadın birimindeki arkadaşlarıma bu güzel sunumları için. Bundan sonraki süreçte de beraberliğimiz sürecektir, bu rapor yayınlanana kadar aklınıza gelen yeni karşılaştığınız bilgi, deneyim, tecrübe ne olursa biz bunlara açığız, bunları bize iletebilirsiniz. İş ki o rapor güzel çıksın, eksiksiz çıksın, hepimizi çabası bu. Ben tekrar teşekkür ediyorum katılımlarınız için.

Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 16.46